Tekst: *Ton van de Laar*
Fotografie: *Arjen Veldt, Alexander Sporre Photography*

150 JARIG

Amstel Hotel in volle glorie hersteld

Het Amstel Hotel is niet het grootste, maar wel een van de meest luxueuze en het meest iconische hotel van Amsterdam en waarschijnlijk ook van heel Nederland. Beroemdheden als Keizerin Elizabeth van Oostenrijk (Sissy), Prinses Caroline van Monaco, Audrey Hepburn, de Rolling Stones, U2, Rihanna en de Clintons logeerden er, net als vele andere beroemdheden en royals. Het Amstel Hotel werd gebouwd in opdracht van de Amsterdamse arts en weldoener Samuel Sarphati en ontworpen door Cornelis Outshoorn. Het opende zijn deuren in 1867, kort na het overlijden van Sarphati.

Gerestaureerd in 1 jaar en 1 dag, precies de bouwtijd van 150 jaar geleden. Op het steigerdoek was een afbeelding op ware grootte van het hotel geprint

Opdrachtgever
Katara Hospitality, Qatar

Projectmanagement
Stevens Van Dijck Bouwmanagers en Adviseurs BV, Zoetermeer

Architect
Van Hoogevest Architecten, Amersfoort

Adviseur klimaat
DGMR, Arnhem

Adviseurs verlichting
Lichtconsult, Culemborg en Hans Wolff & Partners BV, Amsterdam

Hoofdaannemer
Burgy Bouwbedrijf BV, Leiden

Nevenaannemers:
Houtsnijwerken
Doornekamp Woodspecials VOF, Waddinxveen

Schilderwerk
Schildersbedrijf Hoogstraten Haarzuilens BV, Vleuten

Stucwerk
Monks Stukadoors, Leiderdorp

Smeedwerk
Van der Vegt BV, Bleskensgraaf

Glas
A&A Glashandel, Lijnden

Afdichtingen
Handelsonderneming J.P.M. Kok, Soest

Buitenverlichting
Randstad Elektrotechniek, Leiderdorp

Restauratieperiode
Februari 2017 - februari 2018

Bouwprogramma
Renoveren en restaureren van gevels en daken

Bruto vloeroppervlak
8.500 m²

Stucwerk behoudend gerestaureerd

In de gevels van het Amstel Hotel bevinden zich stucwerk gevelbanden, ornamenten en lijstwerk. Monks Stukadoors, specialist in het restaureren van stucwerk, werd aangetrokken om deze te herstellen. Bedrijfsleider Rob Monks legt uit wat hij aantrof. 'Een deel van het stucwerk zat los en was beschadigd door de inwerking van vocht en zouten, door lekkages en ouderdom. Sommige ornamenten waren flink aangetast en een aantal ontbrak zelfs helemaal, die waren naar beneden gevallen'.

De ontbrekende ornamenten werden van nog bestaande nagemaakt en weer aangebracht op de gevel. Nog wel aanwezige ornamenten werden hersteld en alles werd met rvs pluggen en chemische ankers bevestigd, zodat roestvorming voorkomen wordt. Het lijstwerk en het vlakke stucwerk werd waar mogelijk gehandhaafd. Het werd onder lage druk schoongespoeld en daarna geïnjecteerd met een kalkgebonden injectiemortel. Zo kon veel stucwerk behouden blijven. Monks: 'We hebben zo behoudend mogelijk gewerkt. De samenwerking met aannemer en architect was hierbij perfect, zodat we de strakke planning konden halen.'

Einde aan tocht en geluidoverlast

Gasten van het Amstel Hotel klaagden over tocht en geluidoverlast in de kamers. Bij de restauratie moest dat probleem verholpen worden. Aannemer Burgy Bouwbedrijf zocht een deskundige leverancier van afdichtingen voor ramen en deuren en kwam uit bij Handelsonderneming J.P.M. Kok uit Soest.

Accountmanager Michel Essenburg van J.P.M. Kok beschrijft de oplossing die werd gevonden: 'Burgy Bouwbedrijf werkt samen met Gerritse IJzerwaren. Zij stelden voor om te kijken of met Q-Lon afdichtingen van Schlegel het beoogde resultaat behaald kon worden. Wij hebben dat getest in het Amstel Hotel, samen met Gerritse en Burgy. Uiteindelijk vonden we twee types, die perfect aan de eisen voldeden. Op basis van de testen en op basis van KOMO-rapporten waaruit een hoge kwaliteit en levensduur bleek, heeft Burgy ook voor deze producten gekozen'.

Behalve kwaliteit en duurzaamheid was ook de eenvoudige, snelle montage van de producten een belangrijke factor bij de keuze voor de Q-Lon afdichtingen. Daarnaast bleef het bestaande hang- en sluitwerk probleemloos functioneren.

Van het dak is al het lood- en zinkwerk vervangen. De witte kozijnen met groene ramen maakten plaats voor crèmekleurige kozijnen met zandsteenkleurige architraven en donkerrode ramen.

In 2017, toen het hotel 150 jaar bestond, werd begonnen met een restauratie die het Amstel Hotel in zijn oude glorie moest herstellen. Burgy Bouwbedrijf, specialist in renovaties en restauraties, werd aangetrokken als hoofdaannemer. De klus zou geklaard moeten worden in 1 jaar en 1 dag, precies de bouwtijd van 150 jaar geleden. Senior projectleider Olle de Graaf van Burgy Bouwbedrijf legt uit wat er moest gebeuren: 'Van het dak is al het lood- en zinkwerk vervangen, isolatie aangebracht en zijn de zinken

In 1 jaar en 1 dag gerestaureerd, evenlang als de bouwtijd 150 jaar geleden

Houten sierornamenten zijn deels vervangen en deels gerestaureerd en opnieuw geschilderd

Tussen 9.00 en 16.00 uur kon er wel gehakt en gebroken worden, omdat de gasten dan doorgaans toch de stad in zijn

losagnes vernieuwd. Houten sierornamenten zijn deels vervangen en deels gerestaureerd en opnieuw geschilderd. Bij de gevels is al het glas vervangen, alles opnieuw geschilderd en het metselwerk inclusief alle terracotta elementen gerestaureerd. Alle metalen hekwerken zijn opnieuw behandeld. Bovendien werd er gevelverlichting geïnstalleerd en kwamen natuurlijk de acht leeuwen weer terug op het dak'.

Geluidstesten

Tijdens de restauratie bleef het hotel in bedrijf. Dat had wel consequenties. Zo mocht er tussen 7.00 en 9.00 uur 's morgens geen lawaai gemaakt worden. Tussen 9.00 en 16.00 uur kon er wel gehakt en gebroken worden, omdat de gasten dan doorgaans toch de stad in zijn. De

Metselwerk inclusief alle terracotta elementen zijn gerestaureerd

Glas van nu in een gevel van toen

A&A Glashandel uit Lijnden leverde en monteerde het glas voor de Restauratie van het Amstel Hotel en verzorgde tevens de afvoer van de oude ruiten. Speciaal voor het restaureren van oude, monumentale panden ontwikkelde A&A Glashandel het Old Style monumentenglas: dubbele beglazing vanaf 10 mm dik die voldoet aan de kwaliteitseisen van nu (U waarde tot max 1,7), maar dan met de authentieke uitstraling van vroeger. Toch werd deze beglazing niet toegepast bij het Amstel Hotel. Bedrijfsleider Wim Schaefers: 'In overleg met de opdrachtgever, de architect en aannemer Burgy is er gekozen voor HR ++ isolatieglas met een speciale, groenblauwe zonwerende coating. Door de juiste afmetingen paste de beglazing in de bestaande sponningen en hoefde er dus niet gefreesd te worden'.

Bomwerend

Op enkele plekken in het gebouw werd afwijkend glas geplaatst. Op het balkon boven de entree was een dunner type isolatieglas nodig, terwijl op het dak in twee ovale ramen met 38 figuurglas ruiten werden gezet. De Royal Suite, waar de meest prominente gasten verblijven, werd voorzien van bomwerend glas.

Soepel treintje

Schaefers is zeer te spreken over de samenwerking met Burgy en de andere onderaannemers. 'Al vrij snel hadden we een soepel lopend 'treintje'. Wij demonteerden de oude ramen, vervolgens kwam Burgy om de kozijnen te herstellen, waarna wij de nieuwe ramen plaatsten en de schilders alles kwamen aflakken. Dat werkte heel goed'. AA glas is zeer tevreden over hoe het hele project is verlopen.

We zijn begonnen met geluidstesten, om te bepalen welke werkzaamheden hinderlijk waren

Graaf: 'Het is allemaal in goede harmonie verlopen. We zijn ook begonnen met geluidstesten, om te bepalen welke werkzaamheden hinderlijk waren. In sommige gevallen hebben we zelfs gekozen voor een andere, stillere aanpak'. Ook aan de omwonenden werd gedacht. Zo werden de steigers afgedekt met doek waarop een afbeelding op ware grootte van het hotel was geprint, waardoor het van enige afstand leek alsof er niets gebeurde.

Passie en respect

Alle partijen werkten uitstekend samen gedurende het project. 'Dat is ook de basis voor zo'n project', zegt De Graaf. 'Het geldt voor alle partijen. We hebben de onderaannemers ook geselecteerd op hun kunde en hun passie voor het vak, niet op de hoogte van hun offerte. Daarnaast was er steeds goed overleg en respect voor elkaars werkzaamheden. Dat zorgde voor een goede betrokkenheid en een heel prettige werksfeer. Het was een genot om dit werk te mogen maken.'

Een van de acht leeuwen is weer op zijn plek gezet

De leeuwen zijn weer terug op het Amstel Hotel

Tot 1941 stonden op het dak van het Amstel Hotel acht beelden van leeuwen met een schild. Na de oorlog waren die verdwenen en niemand wist waarheen. Met alleen een paar oude foto's als aanknopingspunt ging Doornekamp Woodspecials aan de slag om de beelden in ere te herstellen. Bedrijfsleider Arie Doornekamp: 'Eigenlijk bij toeval vonden we in een voortuin in Velp een beeld, dat na bestudering het model bleek te zijn waarnaar de leeuwen van het Amstel Hotel gemaakt zijn. Met een 3D scanner werd het beeld gescand, vervolgens in kunststof vervaardigd en op het dak geplaatst.' Doornekamp roemt in deze de samenwerking met hoofdaannemer Burgy Bouw: 'Zij dachten met ons mee, maar lieten ons ook vrij waar het kon. Daar spreekt vertrouwen uit.'

Lijsten en ornamenten

Behalve de acht leeuwen maakte Doornekamp Woodspecials ook 80 strekkende meter nieuwe, uit hout gesneden profiellijsten en 180 ornamenten voor op het dak. Ook daarvoor werd de 3D techniek ingezet. De bestaande lijsten en ornamenten werden gescand en vervolgens computergestuurd in grote lijnen geproduceerd. Doornekamp: 'De laatste afwerking is vervolgens op een ambachtelijke manier met de hand gedaan door een houtsnijder, die dat vak nog beheerst. We combineerden dus de modernste technologie met dit eeuwenoude ambacht. Door deze werkwijze konden we de grote hoeveelheid houtsnijwerk binnen de gestelde tijd leveren.'

Terug naar de oorspronkelijke kleur

Al vier generaties lang timmert Schildersbedrijf Hoogstraten aan de weg op het gebied van restauratieschilderwerk. Monumentale gebouwen als het Rijksmuseum, kasteel De Haar, het Mauritshuis en het Rietveld-Schröderhuis vullen het portfolio van dit ambachtelijke bedrijf. Het Amstel Hotel is een waardige aanvulling hierop.

Eigenaar Wim Hoogstraten, die samen met zijn broer Paul de vierde generatie vormt, legt uit wat het project inhield: 'We hebben het gehele buitenschilderwerk uitgevoerd en van alle ramen waar nieuw glas in is geplaatst ook de binnenzijde. Hoofdaannemer Burgy Bouw deed het herstelwerk aan het houtwerk, waar veel houtrot in voorkwam. Er is vooraf onderzoek gedaan naar de originele kleuren, door Suzanne Fischer. Daar kwam een compleet ander kleurenbeeld uit. In plaats van witte kozijnen met groene ramen heeft het gebouw nu crèmekleurige kozijnen met zandsteenkleurige architraven en donkerrode ramen. We moesten wel zorgvuldig plannen, want het hotel bleef gedurende de hele restauratie in bedrijf. Gelukkig maken kwasten geen lawaai'.

schildersbedrijf
HOOGSTRATEN
HAARZUILENS BV

Perfecte samenwerking cruciaal

'De samenwerking tussen alle partijen is heel cruciaal geweest bij de restauratie van het Amstel Hotel. En dat is ontzettend goed gelukt hier. Zonder het wederzijdse respect, vertrouwen en collegialiteit tussen alle partijen hadden we de strakke planning ook nooit gehaald. Het is een van die projecten waarvan je het ergens jammer vindt dat ze zijn voltooid'. Aan het woord is algemeen directeur Wesco Wijnen van Van der Vegt BV, smeed- en constructiebedrijf uit Bleskensgraaf. Dit in restauraties gespecialiseerde bedrijf tekende voor het herstel van al het smeedwerk.

Bladgoud

Wijnen legt uit wat het werk inhield: 'Al het smeedwerk hebben we gerestaureerd, opnieuw geconserveerd en geplaatst. Het ging hierbij om alle hekwerken op straat, ter plaatse van de entree, de balkonhekwerken van alle vier de gevels, de torenbekroning – die mooie pinakels op het dak – en bovendien hebben we de letters 'AMSTEL HOTEL' met bladgoud verguld. Voor dat laatste gebruikten we 23,75 karaats dubbel torengoud'.

Balkonhekken

Het herstellen van de gietijzeren balkonhekken was ook een hele klus. Wijnen: 'Als zo'n hekwerk losgemaakt wordt van het natuursteen ontstaan er spanningen, die allerlei scheuren en scheurtjes opleveren. We hebben die gerepareerd door de hekwerken te verwarmen, te lassen, af te werken en te behandelen'. Zo kan ook het smeedwerk van het Amstel Hotel weer decennia mee.

Spotlight op buitenverlichting

Wanneer de gerenommeerde aannemer Burgy uit Leiden een gebouw als het Amstelhotel moet gaan aanpakken en daar ook nog eens een uitgebreide buitenverlichtingsinstallatie bij komt kijken, denken zij maar aan één bedrijf: RANDSTAD elektrotechniek. Gezien de jarenlange ervaring van de installateur uit Leiderdorp is dat geen verkeerde keuze. Alleen al in de binnenstad van Amsterdam zijn door deze installateur meerdere projecten uitgevoerd, zoals de verbouwing van Hotel De L'Europe, een appartementen complex aan de Planciusstraat en als huisaannemer vele werken voor Artis.

RANDSTAD elektrotechniek, dat inmiddels 45 jaar bestaat, kreeg de eerste aanvraag voor het Amstel Hotel in de zomer van 2016. Samen met Burgy, Ronald van Wakeren van Hoogevest architecten, Koen Smits van Lichtconsult en Hans Wolff als light designer werd in februari 2017 een bouwteam gevormd, met als boodschap dat het over een jaar gereed moest zijn.

Het resultaat is een verlichtingsprogramma waar het Amstel Hotel prachtig mee wordt uitgelicht. De daklijsten en hotelbenamingen zijn uitgelicht met LED Linear lichtlijnen van Q-Cat, alle ornamenten en kolommen worden geaccentueerd met LED spots van CLS en de gevels worden aangelicht met speciale schijnwerpers van de Zwitserse firma Opticalight. Alles uitgevoerd in led en DMX gestuurd. Inmiddels is er ruim 16 kilometer aan voedings- en data/DMX kabel verwerkt om de installatie werkend te krijgen, wat overigens prima gelukt is.